

Krajiny zázraků. Výstava v Oblastní galerii Liberec objevuje poklady barokního malířství

23. 06. 2022 12:47

Krajinami zázraků svatého Františka z Assisi a dalších světců provází stejnojmenná výstava, která je nyní zahajována v Oblastní galerii Liberec. Bazénová hala hostí dílo barokního malíře, turnovského rodáka Jana Jiřího Hertla. Krajiny střední Itálie i Českého ráje ožívají na souboru obrazů ze zrušeného františkánského kláštera v Turnově, které v tomto rozsahu může veřejnost vidět poprvé po více než sedmdesáti letech.

Když roku 1707 vyhořel františkánský klášter v Turnově včetně kostela, zasvěceného sv. Františkovi z Assisi, povolali řeholníci k jeho obnově také malíře Jana Jiřího Hertla (1670–1740). Nejprve namaloval několik podobizen františkánských řádových světců a později, v letech 1718 až 1725, spolu se svou dílnou také dvacet pět monumentálních lunet, jimiž vyzdobil klášterní ambity.

Rozvoj sakrální architektury a duchovního života v severovýchodních Čechách obecně tehdy vydatně podporovala hraběnka Marie Markéta z Valdštejna, pocházející ze staré české rodiny Černínů z Chudenic. Její finanční dary umožnily rozvoj barokní architektury, sochařství a malířství v celém Pojizeří. Vznikl tak pozoruhodný soubor, který patří k vrcholům barokního umění. Nyní jej v nebývalém rozsahu a s řadou nově restaurovaných obrazů lze spatřit v libereckých Lázních na výstavě, kterou Oblastní galerie Liberec připravila ve spolupráci s Muzeem Českého ráje v Turnově k 750. výročí první písemné zmínky o Turnově.

„Výstava Krajiny zázraků má potenciál změnit zažitý pohled na barokní malířství,“ říká ředitel Oblastní galerie Liberec Pavel Hlubuček. „Silná tradice moderních expozic barokního umění v Čechách, která se táhne již od legendární výstavy Pražské baroko, konané v létě 1938 ve Valdštejnském paláci, ustavila konvenční řadu velkých jmen, počínající Karlem Škrétou a vrcholící Petrem Brandlem a Janem Kupeckým. Nyní k nim přibývá další: Jan Jiří Hertl.“

Síla, která se skrývá v Hertlových výjevech ze života sv. Františka z Assisi, ukazuje autora jako výraznou osobnost barokního malířství v Čechách, zřetelně vystupující z plejády menších tvůrců, kteří v té době realizovali četné církevní zakázky. Jednotlivé scény ze života sv. Františka z Assisi, světce působícího na přelomu 12. a 13. století, již měly na počátku 18. století

ve františkánské ikonografii značně ustálenou podobu. Jan Jiří Hertl jim však dokázal dát originální ráz a díky bravurnímu malířskému podání také neobyčejnou živost. Na podobizně jiného řádového světce, sv. Jana Kapistránského, zase přenesl jeho zázrak do typické krajiny Českého ráje se siluetou hradu Trosky v pozadí.

„Zpřístupnění ojedinělého konvolutu díla Jana Jiřího Hertla je výjimečným výstavním projektem, který vznikl díky úzké spolupráci našich dvou příspěvkových organizací,“ říká Květa Vinklátová, náměstkyně hejtmana a radní pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch. „750. výročí města Turnova se tak stalo jedinečnou příležitostí prezentovat sbírky, o které naše organizace pečují, a poukázat na jejich nadregionální význam i důležité mezníky v historii města.“

Františkánský klášter v Turnově zanikl v roce 1950 během násilné likvidace mužských klášterů spojené s deportací posledních čtyř řeholníků, označované jako Akce K. Objemný soubor Hertlových děl získalo Muzeum Českého ráje v Turnově, které jej systematicky restauruje již od roku 1988. Aktuálně v letech 2019–2022 byl v rámci projektu IROP zrestaurován soubor dvanácti lunet pocházejících z klášterního ambitu, z původních pětadvaceti maleb je obnoveno osmnáct obrazů. Projekt byl realizován ve třech etapách a vyžádal si náklady v celkové výši 995 tisíc korun. Restaurování samotné i následný uměleckohistorický průzkum přinesly řadu nových zjištění ohledně ikonografického určení, okolností vzniku maleb či dříve skrytých mistrovských detailů.

„Díky tomu se na dosud nejúplnější výstavě malířova díla můžeme přesvědčit, že spolu s žákem Matyáše Bernarda Brauna, slavným sochařem Josefem Jiřím Jelínkem z Kosmonos, představuje Jan Jiří Hertl vrcholnou etapu vývoje barokního umění v severovýchodních Čechách,“ uzavírá Jan Prostředník, ředitel Muzea Českého ráje v Turnově. „Výstava, kterou připravil kurátor Miroslav Cogan, názorně ukazuje, že baroko v Čechách bylo počátkem 18. století ve skutečnosti mnohem pestřejší a mnohotvárnější.“

Výstavu společně připravili Oblastní galerie Liberec a Muzeum Českého ráje v Turnově ve spolupráci s Královskou kanonií premonstrátů na Strahově, Muzeem Mladoboleslava, Státním okresním archivem Semily a Národním zemědělským muzeem.

TZ: Oblastní galerie Liberec